Життя та діяльність Патріарха Йосифа Сліпого

огляд літератури

До 120-річчя від дня народження видатного українського релігійного та суспільного діяча, засновника Львівської богословської академії, автора чисельних праць духовного та наукового напряму, борця за одержання Українською греко-католицькою церквою статусу патріархату.

Серпухова Валентина Михайлівна,
зав. відділу Наукової бібліотеки ХНМУ

Патріарх Йосиф Сліпий

(Йосип Коберницький–Дичковський)

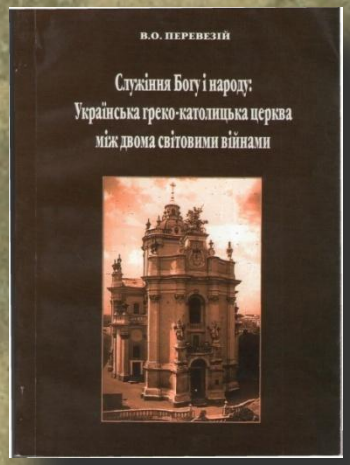
(1892 – 1984)

Митрополит
Української греко-католицької церкви,
богослов, суспільний діяч

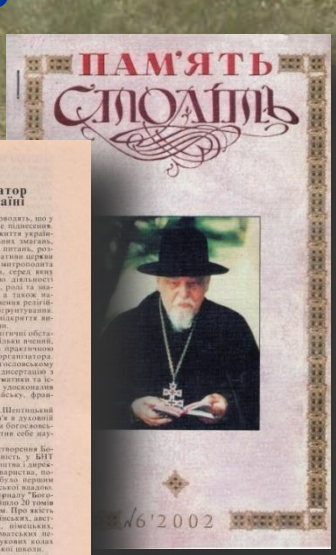
Діяльність Й. Сліпого до початку Другої Світової війни

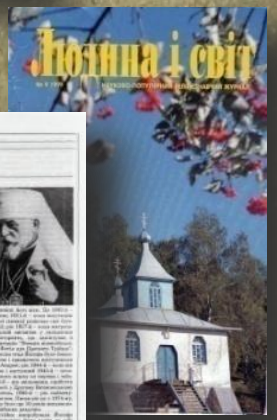

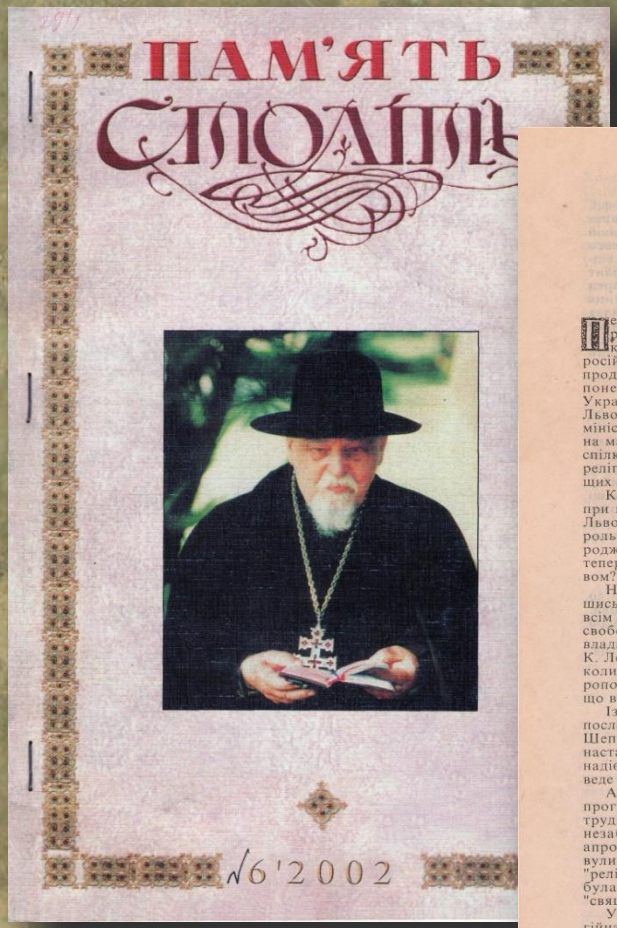

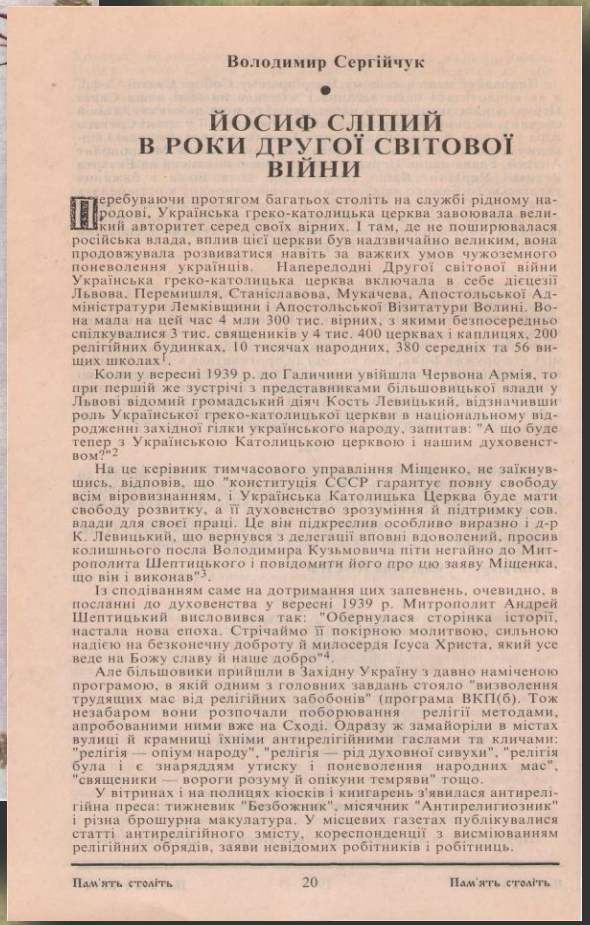

Діяльність Патріарха у 1939-1945 роки

Володимир Сергійчук

ЙОСИФ СЛІПИЙ В РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Перебуваючи протягом багатьох століть на службі рідному народові, Українська греко-католицька церква завоювала великий авторитет серед своїх вірних. І там, де не поширювалася російська влада, вплив цієї церкви був надзвичайно великим, вона продовжувала розвиватися навіть за важких умов чужоземного поневолення українців. Напередодні Другої світової війни Українська греко-католицька церква включала в себе дієцезії Львова, Перемишля, Станіславова, Мукачева, Апостольської Адміністратури Лемківщини і Апостольської Візитатури Волині. Вона мала на цей час 4 млн 300 тис. вірних, з якими безпосередньо спілкувалися 3 тис. священиків у 4 тис. 400 церквах і каплицях, 200 релігійних будинках, 10 тисячах народних, 380 середніх та 56 вищих школах[1].

Коли у вересні 1939 р. до Галичини увійшла Червона Армія, то при першій же зустрічі з представниками більшовицької влади у Львові відомий громадський діяч Кость Левицький, відзначивши роль Української греко-католицької церкви в національному відродженні західної гілки українського народу, запитав: "А що буде тепер з Українською Католицькою церквою і нашим духовенством?"[2]

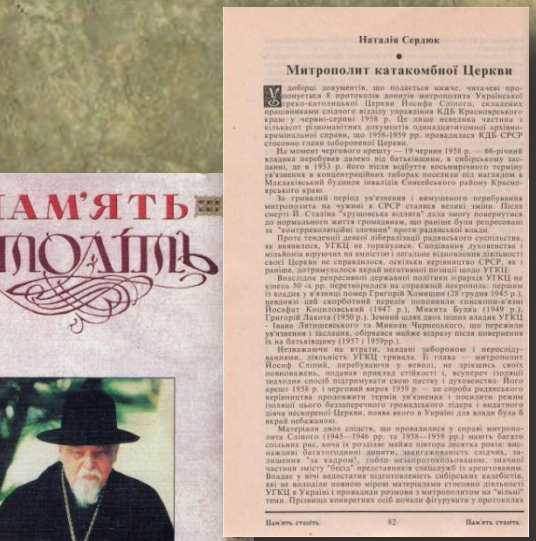
На це керівник тимчасового управління Міщенко, не заїкнувшись, відповів, що "конституція СССР гарантує повну свободу всім віровизнанням, і Українська Католицька Церква буде мати свободу розвитку, а її духовенство зрозуміння й підтримку сов. влади для своєї праці. Це він підкреслив особливо виразно і д-р К. Левицький, що вернувся з делегації вповні вдоволений, просив колишнього посла Володимира Кузьмовича піти негайно до Митрополита Шептицького і повідомити його про цю заяву Міщенка, що він і виконав"[3].

Із сподіванням саме на дотримання цих запевнень, очевидно, в посланні до духовенства у вересні 1939 р. Митрополит Андрей Шептицький висловився так: "Обернулася сторінка історії, настала нова епоха. Стрічаймо її покірною молитвою, сильною надією на безконечну доброту й милосердя Ісуса Христа, який усе веде на Божу славу й наше добро"[4].

Але більшовики прийшли в Західну Україну з давно наміченою програмою, в якій одним з головних завдань стояло "визволення трудящих мас від релігійних забобонів" (програма ВКП(б). Тож незабаром вони розпочали поборювання релігії методами, апробованими ними вже на Сході. Одразу ж замайоріли в містах вулиці й крамниці їхніми антирелігійними гаслами та кличами: "релігія — опіум народу", "релігія — рід духовної сивухи", "релігія була і є знаряддям утиску і поневолення народних мас", "священики — вороги розуму й опікуни темряви" тощо.

У вітринах і на полицях кіосків і книгарень з'явилася антирелігійна преса: тижневик "Безбожник", місячник "Антирелигиозник" і різна брошурна макулатура. У місцевих газетах публікувалися статті антирелігійного змісту, кореспонденції з висміюванням релігійних обрядів, заяви невідомих робітників і робітниць.

Важкі роки заслання

Наталія Сердюк

Митрополит катакомбної Церкви

Добірці документів, що подається нижче, читачеві пропонується 8 протоколів допитів митрополита Української греко-католицької Церкви Йосифа Сліпого, складених працівниками слідчого відділу управління КДБ Красноярського краю у червні-серпні 1958 р. Це лише невелика частина з кількості різноманітних документів однонаправленої архівно-кримінальної справи, що 1958-1959 рр. провадилася КДБ СРСР стосовно глави забороненої Церкви.

На момент чергового арешту — 19 червня 1958 р. — 66-річний владика перебував далеко від батьківщини, в сибірському засланні, де в 1953 р. його після відбуття восьмирічного терміну ув'язнення в концентраційних таборах поселили під наглядом в Малохаїйський будинок інвалідів Єнісейського району Красноярського краю.

За тривалий період ув'язнення і вимушеного перебування митрополита на чужині в СРСР сталися великі зміни. Після смерті Й. Сталіна "хрущовська відлига" дала змогу повернутися до нормального життя громадянам, що раніше були репресовані за "контрреволюційні злочини" проти радянської влади.

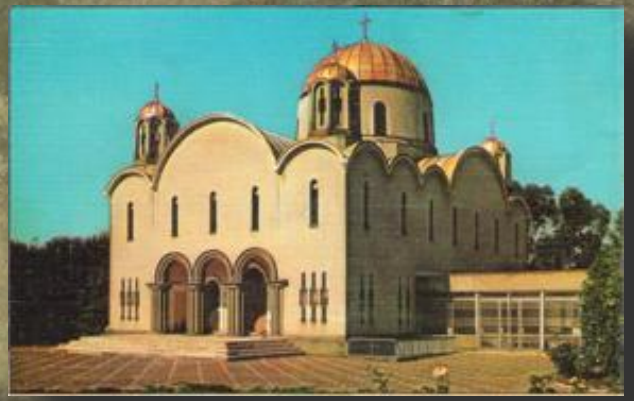
Проте тенденції деякої лібералізації радянського суспільства, як виявилося, УГКЦ не торкнулися. Сподівання духовенства і мільйонів віручених на зміцнення і легальне відновлення діяльності своєї Церкви не справдилися, оскільки керівництво СРСР, як і раніше, дотримувалося вірної негативної позиції щодо УГКЦ.

Внаслідок репресивної державної політики ієрархія УГКЦ на кінець 50 -х рр. перетворилася на справжній некрополь: перший із владик у ієрархічному номері Григорій Хомишин (28 грудня 1945 р.) недовго цей скорботний перелік поповнили єпископи-о'кзиліяни Йосафат Кощеловський (1947 р.), Михаїл Будка (1949 р.), Григорій Лакота (1950 р.). Земний шлях двох інших владик УГКЦ - Івана Литишевського та Миколи Чарнецького, що пережили ув'язнення і заслання, обірвався майже відразу після повернення їх на батьківщину (1957 і 1958рр.).

Незважаючи на втрати, завдані забороною і переслідуваннями, діяльність УГКЦ тривала. І глава — митрополит Йосиф Сліпий, перебуваючи у неволі, не зрікався своїх повноважень, подавав приклад стійкості і, всупереч зусиллям окупантів спокій підтримувати свою паству і духовенство. Його арешт 1958 р. і черговий вирок 1959 р. — це спроба радянського керівництва продовжити термін ув'язнення і посилити режим тюремного життя єдиного безперечного громадського лідера і видатного діяча нескореної Церкви, поява якого в Україні для влади була б вкрай небажаною.

Матеріали двох слідств, що провадилися у справі митрополита Сліпого (1945—1946 рр. та 1958—1959 рр.) мають багато спільних рис, хоча їх розділяє майже повтора десятка років: висновки багатогодинних допитів, зацікавленість слідчих, таємність способів

Римський період життя Патріарха Й. Сліпого

Іван Дацько (Бельгія)

Римський період наукової діяльності Патріярха Йосифа

Нелегко бути архиєреєм і рівночасно науковцем, та ще й маючи на собою 71 рік життя, з яких 18 проведено у в'язницях і гулагах. Та в такій ситуації опинився Патріярх Йосиф, коли він ступив на римську землю 9-го лютого 1963 р.

Його життя складося так, що хоча він займався у молодості науковими студіями чи то в Інсбруці, чи в Римі, Проводіння кликало його бути священиком, архипастирем і духовним батьком чи не в найважчі часи історії Греко-Католицької Церкви в Україні. Це служіння коштувало йому дуже дорого, бо найкращі роки свого життя (1945—1963) він провів у тюрмі чи на засланні. З особистих розмов знаю, як часто Патріярх Йосиф шкодував за втраченими роками, мовляв: "Скільки можна було за той час зробити, та не можна було, та й зредтою не дали"...

Патріярх Йосиф прибув до Риму в 1963 р. Протагоністи його визволення Папа Іван XXIII і президент США Джон Ф. Кеннеді того самого року відійшли у вічність, тодішнього генерального секретаря комуністичної партії Радянського Союзу Микиту Хрущова усунено від влади рік пізніше, у 1964 р., а на його місце у проводі СССР стала так звана трійка Леонід Брежнєв, Алексей Косигін і Николай Подгорний. Про Україну на Заході тоді говорилося як про невід'ємну частину СССР.

І саме у цей час несподівано виходить на світову сцену постать архиєрея — страдника, каторжника і правозахисника, який силою своєї особистості і передусім морального авторитету стає першою особою, яка могла говорити від імені вільної України. І робив він це недвозначно. Він не лише служив літургії й виконував священичі чи архиєрейські обов'язки, а й представляв свою Церкву як справжній патріярх, а український народ — як етнарх, як провісник майбутньої свободи Батьківщини. Він виступав на вселенському соборі, на папиських синодах, по радіо і телебаченню. Його приймали найвищі урядовці західних держав, він тричі об'їхав землю кулю, відвідуючи українців на поселеннях, закликаючи їх бути речниками України в країнах проживання. Як глава помісної Церкви і кардинал римської Церкви він при кожній нагоді говорив про долю і права своєї Церкви і народу. Очевидно, через це важко йому було займатися систематичною науковою чи дослідницькою працею.

Все ж свою любов до науки Патріярх Йосиф виявив уже від самого початку прибуття до Риму. Щоправда, не міг він багато викладати чи писати наукові праці, хоча й займався написанням історії середньовічної філософії. Одначе свою любов до науки, а радше до української християнської науки він головно виявив — своєю як патріярх і етнарх — у своїх зусиллях в напрямі заснування Українського Католицького Університету, який 29 червня 2002 р. відновив свою діяльність.

Збережено стиль автора.

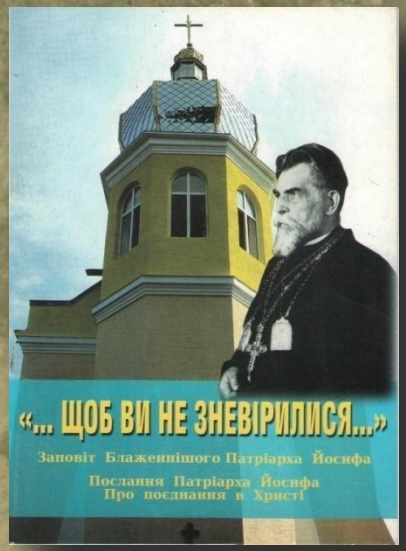
Музеї України

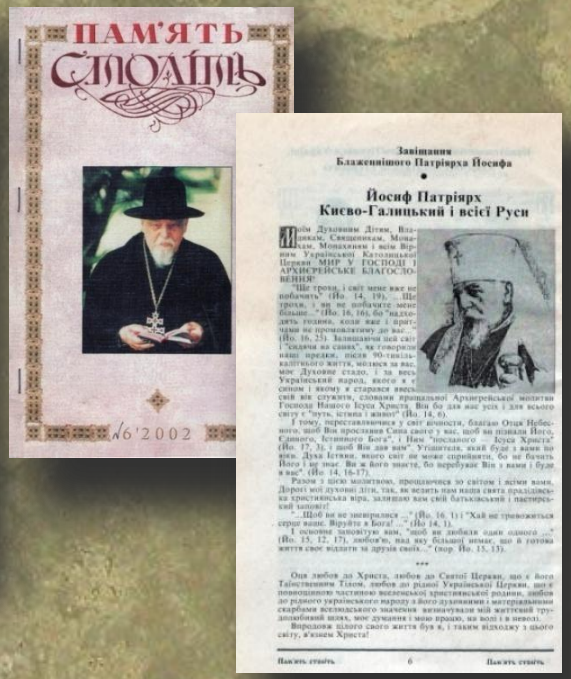
Невизнаний Патріарх

Творча спадщина Йосифа Сліпого

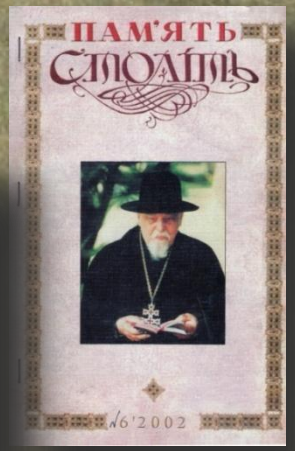
«...Дивімся на своє власне духовне добро, на спасіння власних душ — і тоді буде між нами єдність, в першу чергу на церковному полі, а опісля на національному й державному...»

(Й. Сліпий)

Критика творчої спадщини Й. Сліпого

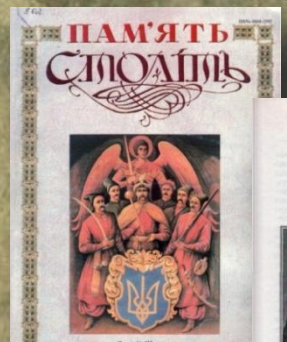

Іван Музичка (Італія)

Листування Блаженнішого Йосифа. Значення, характер, цілі і мисли

ПАМ'ЯТЬ СТОЛІТЬ

Олекса Мишанич

Наукова діяльність митрополита Йосифа Сліпого на засланні

ПАМ'ЯТЬ СТОЛІТЬ

Анатолій ДЕНИСЕНКО

ПУБЛІЦИСТИКА В ПРОПОВІДНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЙОСИФА СЛІПОГО

Анатолій Денисенко

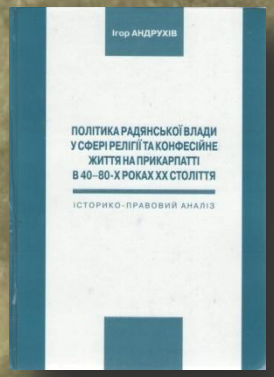
Національні мотиви у творчій спадщині Йосифа Сліпого

Б
2007 5
ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ
ДУХОВНИЙ ПОДВИЖНИК

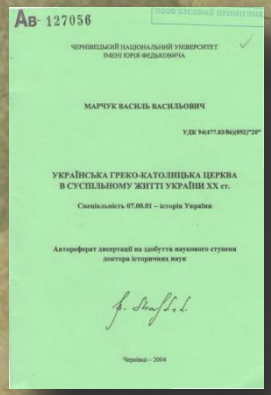

Світлана Пилипчишин

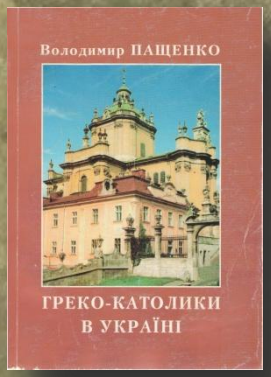
РИТОРИЧНІ ЗАПИТАННЯ У ПРОПОВІДЯХ ЙОСИФА СЛІПОГО

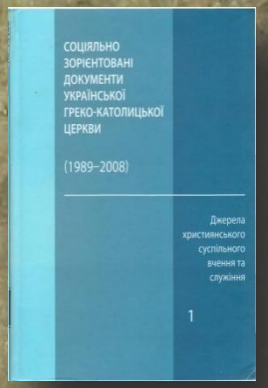
Джерела, в яких згадується ім’я Й. Сліпого

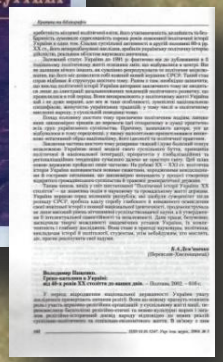

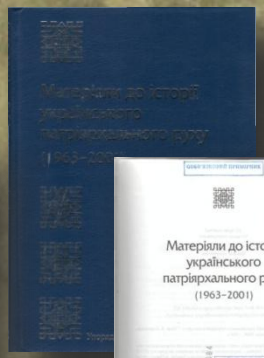

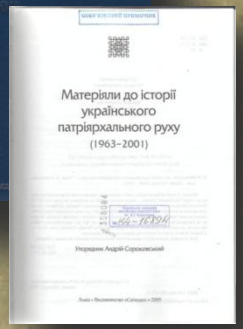

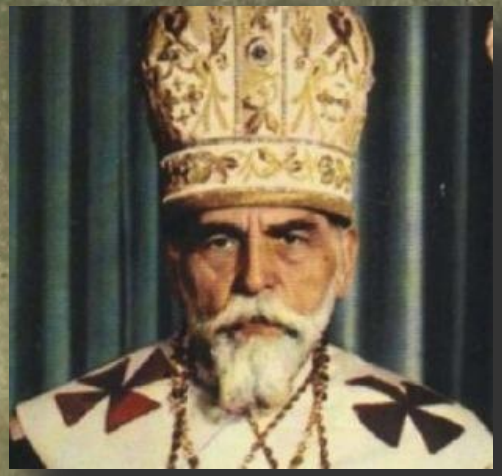

“...Полюбіть науку, плекайте і збагачуйте її своєю працею і своїм знанням, будьте її служителями! Здвигайте храми науки, вогнища духовної сили церкви і народу, пам'ятаючи, що немислиме повне життя церкви і народу без рідної науки. Наука — це їхнє дихання жизні!...”

(Й. Сліпий)

Дякую за увагу

Огляд підготували:
Серпухова В.М.
Озеркіна О.В.

НБ ХНМУ
2012 р.